

KCR Jaarverslag 2020 – Publieksversie

Inleiding

Corona en de maatregelen die de overheid heeft genomen om de pandemie in te dammen, waren in het verslagjaar 2020 het alles overheersende thema. Voor scholen, kinderen en de instellingen die kunst en cultuur presenteren waren ze desastreus. Voor KCR waren de gevolgen van de maatregelen in vergelijking hiermee relatief beperkt. We hebben honderden activiteiten in het Cultuurtraject moeten annuleren, WIRED's moeten verschuiven, projecten van de prijswinnende KunstKabels verplaatsen, teamgesprekken op de lange baan geschoven en we konden in het afsluitende jaar van Cultuureducatie met Kwaliteit 2 niet zo veel doen als we gehoopt hadden.

Toch hebben we nog heel veel wél kunnen doen, omdat scholen en culturele instellingen er veel aan gelegen was om kinderen toch kunst en cultuur mee te geven. Wij hebben in deze situatie op een andere manier dan gebruikelijk kunnen laten zien wat we waard waren. Dat hebben we gedaan door scholen en instellingen met elkaar te verbinden in online sessies, contacten met hen 'warm' te houden, gelegenheid te bieden ervaringen met elkaar uit te wisselen over wat wel en niet kan, alternatieven aan te bieden als *Cultuurboost* of *4deRuimte* of door gratis digitaal cultuuronderwijs te bundelen op *Cultuurlink*. Zeker in de eerste golf toonden scholen en culturele instellingen veerkracht en flexibiliteit, tot in de tweede golf de rek er vaak uit was of gewoon de deur op slot ging en er niets meer kon. Als KCR hebben we, daar waar we konden, die veerkracht en flexibiliteit weten te benutten door het cultuuronderwijs zo veel mogelijk gaande te houden. Soms waren we best verbaasd over de enorme weerklank die bijvoorbeeld onze digitale talkshows Debatmeester in de tweede helft van het jaar kregen.

Wij hebben dit jaar ook benut om een nieuw beleidsplan te schrijven en een aanvraag te schrijven voor de derde termijn van het stimuleringsprogramma Cultuureducatie met Kwaliteit, dat in Rotterdam KunstPakt heet. Zowel in dat beleidsplan als in KunstPakt staat de verbinding met de stad centraal. Niet alleen met het onderwijs en de culturele instellingen, maar ook met de wijken, de culturele aanbieders die daar actief zijn, met welzijnsinstellingen en alle anderen in de wijk die het leefklimaat voor kinderen in de wijk kunnen en willen verbeteren. Die verbinding moet zorgen voor cultuuronderwijs voor iedereen, divers en inclusief, dat dicht bij de kinderen staat. Dat is een uitdaging waar we de komende vier jaar voor staan.

Welke blijvende gevolgen corona zal hebben voor onze samenleving en voor het cultuuronderwijs is vooralsnog moeilijk te voorspellen. Gaan we, als heel Nederland is ingeënt, terug naar waar we een jaar geleden gebleven waren? Of nemen we allerlei hybride vormen van cultuuronderwijs die zijn ontwikkeld mee naar de toekomst? En is de fysieke ervaring van kunst en cultuur maar één van de mogelijke vormen van beleving? We weten het nog niet en we kunnen er ook moeilijk op anticiperen. Het enige wat we kunnen doen is goed de vinger aan de pols houden, een open vizier houden, inspelen op de mogelijkheden die zich aandienen, kansen benutten en vertrouwen op de veerkracht en de flexibiliteit van scholen en culturele instellingen.

Prestaties en bereik in 2020

	Scholen		leerlingen		leerkrachten		educatief medewerkers		culturele instellingen	
	Jaarplan	Realisatie	Jaarplan	Realisatie	Jaarplan	Realisatie	Jaarplan	Realisatie	Jaarplan	Realisatie
Cultuureducatie met Kwaliteit / verdieping**										
<i>Monitoring / kennismaking & planontwikkeling</i>	42	42								
<i>Arrangementen schoolontwikkeling</i>	28	25			78	384	16	70		
<i>Co-creatie: Ateliers in school</i>	7	7	1.000	1.033	70	73	8	8	7	5
<i>Professionalisering onderwijs & cultuur</i>					10	13	15	10		
<i>Kennisdeling</i>					76	76	100	248		

Cultuurtraject / Verbreding

<i>Primair onderwijs</i>	145	137*	32.000	32.531					40	41*
<i>Voortgezet onderwijs</i>	22	23*	5.500	5.090						

Rotterdam, dé Stad van Cultuuronderwijs**

<i>Voortgezet onderwijs</i>	62	67	998	1.172	114	148	70	99	45	86
-----------------------------	----	-----------	-----	--------------	-----	------------	----	-----------	----	-----------

*Afrekenbare prestaties

**Aanpassing Prestatieraster door uitstel activiteiten naar voorjaar 2021 i.v.m. Corona-maatregelen, volgens nieuwe beschikking.

Cultuureducatie met Kwaliteit

‘Wat fijn dat het mooi weer is, nu kunnen we lekker buiten aan de slag’ (educatief medewerker Punt 5 in coronatijd toen het atelier op het schoolplein plaatsvond).

Het was de bedoeling dat we in 2020 het vierjarige programma Cultuureducatie met Kwaliteit (CmK) zouden afronden. We hadden ons er veel van voorgesteld. Het zou een oogstjaar worden waarin de scholen nog een uiterste inspanning zouden doen om het cultuuronderwijs te borgen en waarin we met elkaar de opbrengsten zouden vieren. Het liep anders. Door corona konden we weliswaar niet alle plannen uitvoeren, maar er gebeurde toch opmerkelijk veel. Dat kwam voornamelijk door de inventiviteit, flexibiliteit en volharding van leraren, leerlingen en culturele instellingen, die er samen met onze consultants alles aan hebben gedaan om het cultuuronderwijs doorgang te laten vinden. Het liefst natuurlijk op school of in de instelling, maar toen dat niet meer kon, bleek dat ook digitaal veel mogelijk is. Hierdoor wijken de bereikcijfers slechts in geringe mate af van wat we ons hadden voorgenomen.

Het Fonds Cultuurparticipatie geeft ons de mogelijkheid om het geld dat in 2020 niet door KCR en de partners is besteed, alsnog in 2021 uit te geven. We hebben er voor gekozen met onze activiteiten al vast voor te sorteren op de aanpak van de volgende termijn van CmK, die in Rotterdam Kunstpakt gaat heten. Daarom beginnen we komend jaar met het uitrollen van de zelfevaluatie EVI en halen we resultaten en ervaringen op bij de scholen en instellingen. Voor de zomer van 2021 wordt het hele programma echt afgerond. Dan hopen we wel de opbrengsten met elkaar te kunnen vieren.

Cultuurtraject

“De meeste kinderen hebben nooit een instrument gezien of bespeeld. Door deze activiteit kun je zien welke kinderen talent hebben en kunnen ze zich voor een muzikles inschrijven.” (groepsleerkracht primair onderwijs)

Het Cultuurtraject begon in 2020 veelbelovend. Met bijna 39.000 ingeschreven leerlingen uit het primair en voortgezet onderwijs en meer dan 4.000 activiteiten in de planning, leek de succesvolle lijn van het voorgaande jaar zich voort te zetten. Scholen én culturele instellingen moesten hun deuren sluiten. Dit leidde ertoe dat de geplande activiteiten tot aan de zomervakantie werden geannuleerd. In juni gingen de scholen pas weer open, zij het met de nodige beperkingen: scholen lieten buiten hun eigen leerkrachten geen externe partners toe en waren huiverig om met hun leerlingen op stap te gaan. Dat was voor ons het sein om samen met culturele instellingen een *coronaproof* aanbod op te zetten als alternatief voor het Cultuurtraject: de *Cultuurboost*. Daarmee konden scholen in het primair onderwijs hun leerlingen toch culturele activiteiten aanbieden, veilig en op gepaste afstand natuurlijk. Na een periode waarin veel scholen er met kunst- en vliegwerk in waren geslaagd om het cultuuronderwijs door te laten gaan, startte in mei de inschrijving voor het Cultuurtraject voor het schooljaar 2020-2021. De meeste scholen schreven zich gewoon weer in om een tentoonstelling, concert of voorstelling in een museum, concertzaal of theater te bezoeken. In het primair onderwijs zagen we slechts een kleine terugval aan deelnemende scholen van 5%. In het voortgezet onderwijs is het beeld iets minder rooskleurig: zeven schoollocaties gaven aan niet langer deel te willen nemen en twee nieuwe scholen schreven zich in.

Rotterdam, de stad van cultuuronderwijs

“Ik zie deze tijd als een kans om eindelijk eens dat onderwijs te veranderen.” (docent Zadkine)

We kijken terug op een jaar waarin corona ook in het voortgezet onderwijs een enorme impact had, op leerlingen, docenten en op de activiteiten. Zo is de nascholing Make i.s.m. Willem de Koning Academie afgelast en zijn 3 van de vier Wired-festivals doorgegaan. De bereikcijfers vallen echter minder laag uit dan verwacht. Want hoewel we iets minder scholen bereikten dan in de prognose opgenomen, hebben we *meer* leerlingen, docenten, educatoren en culturele instellingen bereikt. Daarvoor zijn globaal twee oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats hebben we extra activiteiten ontwikkeld om de aandacht voor cultuuronderwijs op de scholen gaande te houden. Ten tweede hebben we veel online-gesprekken en bijeenkomsten georganiseerd met docenten en instellingen. Ook kregen we op een aantal activiteiten door het enthousiasme van de scholen een onverwachts grote respons.

Uitbreiden van de relatie met de scholen

We hebben de afgelopen periode veel persoonlijk contact gehad met scholen, docenten en instellingen om te weten wat er speelt en waar de behoefte ligt. Enkele scholen en docenten, zowel in vo als in het mbo, zagen juist nu de noodzaak voor cultuuronderwijs. Met 4deruimte, een WIRED-evenement en de subsidieregeling voor cultuureducatie in het vmbo, vso en praktijkonderwijs van het Fonds voor Cultuurparticipatie in de ‘achterzak’, hebben we contact gelegd met 14 scholen in het voortgezet en voortgezet speciaal onderwijs, waarmee we in voorgaande jaren geen of nauwelijks contact hadden.

Versterken cultuuronderwijs op de lange termijn

De subsidieregeling voor cultuureducatie in het vmbo, vso en praktijkonderwijs van het Fonds voor Cultuurparticipatie hebben we actief aangegrepen om scholen te ondersteunen bij het ontwikkelen van een visie en plan om hun cultuuronderwijs te versterken. Op zeven scholen, ook waar de aanvraag niet is toegekend doordat ‘de pot’ in juli plotseling op bleek, ligt er nu een door het team gedragen visie en plan.

Ontwikkelingen in het mbo

“Als ik het niet meemaak, betekent dat niet dat het niet bestaat.” (student in het programma Meemakers)

In het middelbaar beroepsonderwijs hebben we onze contacten verder uitgebreid. We zijn er in geslaagd om enthousiaste docenten als ambassadeurs voor cultuuronderwijs in het mbo in te zetten. Op verzoek van KCR heeft een aantal opleidingen een centraal aanspreekpunt voor kunst en cultuur in hun organisatie aangewezen, zodat niet alleen enthousiaste docenten met het onderwerp bezig zijn, maar ook bestuurders van de instelling. Daarnaast vinden we het belangrijk dat culturele instellingen gezamenlijk optrekken om er voor te zorgen dat het cultuuronderwijs in deze opleidingen de kans krijgt om wortel te schieten. Die afstemming vindt plaats in de ‘werkgroep mbo’. In december is er door de culturele instellingen en Zadkine een inspiratiebijeenkomst georganiseerd voor mbo-docenten uit diverse opleidingen. In september is het KCR-initiatief *Meemakers*

opgenomen in de introductieweek voor 150 eerstejaars studenten 'medewerker maatschappelijke zorg'. Studenten verkenden elkaars culturele voorkeuren en uitdagingen en programmeerden voor elkaar een culturele excursie in de stad.

KunstKabel

In het voorjaar werd voor de tweede keer de prijsvraag voor KunstKabel uitgeschreven. Tot onze verrassing was de animo nu even groot als de eerste keer. Er werden 16 plannen ingediend waarin 32 culturele instellingen met 33 scholen (waaronder vier in het speciaal onderwijs) aan de slag gaan om een vervolg te geven aan een eenmalige kunstervaring. Het leuke was dat er dit jaar meerdere kleine instellingen en culturele ondernemers meededen. Ook was het verheugend dat er nu ook plannen uit Rozenburg en Hoogvliet kwamen. Een deskundige jury heeft er 6 plannen uitgehaald die een prijs van 20.000 of 10.000 euro in ontvangst namen. Dat waren eigenlijk allemaal plannen die hun kwaliteit mede hadden te danken aan het feit dat ze in goed overleg met de scholen zijn gemaakt.

Tot aan de dag van de prijsuitreiking liep alles op rolletjes. Juist op die dag begon de eerste lockdown. Deze had natuurlijk enorme consequenties voor de uitvoering van de plannen van de prijswinnaars. Ondanks alle inspanningen van alle betrokkenen om de plannen toch door te laten gaan, werd er in 2020 uiteindelijk slechts één helemaal afgerond. Vier plannen werden voor de helft in 2020 uitgevoerd en twee plannen zijn verschoven naar 2021.

Buzz010

"Buzz010 is echt super en het scheelt ons enorm veel geld. Als ik met jullie bel, ben ik altijd tevreden als ik ophang. Vriendelijk door de telefoon en snel geholpen. Top! Blijf alsjeblieft bestaan. Zo kunnen leerlingen vaker gebruik maken van excursies!" (groepsleerkracht IBS Al-Ghazali)

Het tweede jaar van Buzz010 begon met een flitsende start en de verwachting dat alle beschikbare busritten aan het einde van het schooljaar benut zouden zijn. Door corona liep het echter anders. De scholen en bestemmingen sloten hun deuren en we annuleerden alle boekingen van half maart tot medio juni. Hoewel de scholen half mei weer open gingen, waren ze terughoudend om met hun leerlingen op excursie te gaan. We hebben er samen met Nooteboom Tours en musea, kinderboerderijen, de surfschool en andere excursieaanbieders alles aan gedaan om de excursies weer mogelijk te maken. Met succes, want tot aan de zomer boekten scholen een groter aantal excursies dan in eerste instantie door ons werd verwacht. Daarnaast besloten we het schooljaar te verlengen waardoor Zomercampus010 en andere vakantiescholen ook gebruik konden maken van Buzz010. We brachten uiteindelijk in schooljaar 2019-2020 bijna 30.000 leerlingen van 151 scholen naar 98 verschillende bestemmingen. De scholen zijn onverminderd tevreden over Buzz010 en waarderen de dienstverlening met een dikke 9. De positieve stemming zette na de zomer door met hetzelfde aantal boekingen in dezelfde periode een jaar eerder. Helaas zorgden de coronamaatregelen vanaf september al voor veel annuleringen in het schooljaar 2020-2021.

Marketing & communicatie

Corona betekende voor de afdeling marketing & communicatie niet minder maar meer werk. Ieder nieuw besluit of afgekondigde maatregel had gevolgen voor de inhoud van onze communicatieboodschap. Van annuleringen tot een grootschalige "We zijn er weer" campagne, en alles daar tussenin. Het doel van de "We zijn er weer" campagne was om cultuuronderwijs weer

onder de aandacht te brengen, zowel bij het onderwijs als de culturele sector. Een speelse en tijdloze campagne zichtbaar in de stad en op de social media. Tijdloos betekent dat we de campagne opnieuw kunnen inzetten als alle maatregelen opgeheven zijn.

De talkshow Debatmeester die gepland stond in het voorjaar, hebben we i.v.m. de coronasituatie geannuleerd. In plaats daarvan hebben we in het najaar een reeks van drie Debatmeesters gepresenteerd. De drie thema's van KunstPakt, het Rotterdamse programma van CmK, stonden centraal: plezier in taal, burgerschap en vakmanschap. Met in totaal 200 unieke inschrijvingen was de online versie van Debatmeester een groot succes. We zullen in de toekomst vaker een hybride vorm van KCR bijeenkomsten gaan hosten, omdat we hiermee een groter publiek weten te bereiken dan met een fysieke bijeenkomst.

We hebben het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan de cultuureducatieve activiteiten die wél zijn doorgegaan. Zoals de prijsuitreiking van KunstKabel, de Cultuurboost, de WIRED festivals en de feestelijke afsluiting van Ateliers in School, een programma van CmK 2.

Tenslotte stond 2020 in het teken van de nieuwe website. Zoals eerder vermeld, heeft creative agency *Guilty People* de website van KCR ontwikkeld. Aan het ontwerp is een grondig kwalitatief onderzoek vooraf gegaan en een grondige toetsing van de onderzoeksresultaten. De website wordt in het eerste kwartaal van 2021 gelanceerd.

Beleidsthema Cultuureducatie en Talentontwikkeling

KCR speelt een cruciale rol in de verbinding tussen scholen, instellingen en de stad voor het cultuuronderwijs. We nemen steeds meer de regie door ook integraler naar alle beschikbare instrumenten te kijken.

Met het onderwerp 'talentontwikkeling' hebben we zijdelings te maken. In de werkgroep Cultuureducatie en Talentontwikkeling (CETO) hebben we vorig jaar het initiatief genomen om in verschillende disciplines de ketens van talentontwikkeling in kaart te brengen. Dat onderzoek is uitgevoerd door Petter van Raalte. Door corona is het onderwerp in het CETO even blijven liggen, maar in 2021 staat het opnieuw op de agenda.

Beleidsthema Samenwerking

Samenwerken is voor KCR geen doel op zich, schreven we vorig jaar. Maar we kunnen ook niet zonder. In de samenwerking tussen onderwijs en culturele sector is er de afgelopen jaren natuurlijk ongelooflijk veel bereikt. Daar heeft het programma Cultuureducatie met Kwaliteit enorm bij geholpen. Toch moet er op dit terrein veel gebeuren. Als we namelijk meer in de wijken willen werken, scholen willen verbinden met hun culturele omgeving, kinderen ook in hun vrije tijd kunst en cultuur aan willen bieden dan zullen we meer moeten samenwerken met andere partijen die in de wijk die bezig zijn om het leefklimaat in de wijk te verbeteren, zoals de welzijnsinstellingen, de Zomercampus, de sportinstellingen en niet in de laatste plaats de culturele aanbieders en ondernemers die actief zijn. We zien dat de aanpak richting scholen, ouders en kinderen vaak versnipperd is, terwijl we juist een integrale aanpak nodig hebben die al deze partijen met elkaar verbindt en veel meer gaat opleveren dan dat we het allemaal op ons eigen houtje doen. Dat is een mooi richtpunt om de komende vier jaar aan te gaan werken.